

Х. І. Чопко*асистент кафедри трудового, аграрного та екологічного права
Львівського національного університету імені Івана Франка*

УДК: 340 (477):504

ПРАВОВІ ФОРМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ

Ключовим питанням, яке постає в контексті з'ясування змісту екологічної функції держави, є питання її співвідношення із здійснюваною державою політикою у сфері довкілля. Досліджуються правові форми здійснення екологічної функції держави, проведено аналіз окремих аспектів її реалізації.

Ключові слова: функція, функції держави, екологічна функція держави, екологічна політика держави.

Ключовим питанням, яке постає в контексті з'ясування змісту екологічної функції держави є питання її співвідношення із здійснюваною державою політикою у сфері довкілля.

Загалом, для науки про державу і право проблема функцій держави — одна з найбільш важливих і привертає увагу вчених уже тривалий час [1, с. 219]. Зокрема, з'ясуванням поняття, видів та змісту функцій держави займалися М. І. Байтін, М. І. Брайнін, В. Борденюк, Г. Випханов, Л. Дюгі, Г. Єллінек, Г. Кельзен, Е. Навасардов.

Метою статті є дослідження правових форм здійснення екологічної функції держави, провести аналіз окремих аспектів її реалізації.

Держава у своїй повсякденній діяльності спрямовує свої матеріальні ресурси, політичні та ідеологічні зусилля на вирішення завдань, що стоять перед нею. Серед цих напрямів діяльності можна визначити основні, тобто такі, які виражають сутність держави і без яких вона не може повноцінно діяти як найважливіша складова політичної системи суспільства. Вищезазвані напрями діяльності держави в теорії держави і права розглядаються як її функції [2, с. 116].

Одним із напрямів діяльності держави є діяльність у сфері довкілля. Тривалий час в юридичній літературі державна діяльність у цій сфері не визнавалась самостійною функцією і трактувалася лише як складова господарсько-організаційної і культурно-виховної функцій держави. Відсутня була і єдність думок щодо її назви, цю функцію називали природоохоронною, оскільки діяльність держави полягала виключно у визначенні системи заходів з охорони навколишнього природного середовища.

Екологічна функція держави почала виокремлюватися лише в останні десятиліття, що пов'язане з прогресуючим погіршенням стану навколишнього природного середовища. Ця функція виходить за межі держави, стає загальною для усіх, набуває міжнародного характеру [3, с. 137]. На перший план все частіше висуваються не соціально-економічні чи політичні питання, а проблеми відносин людини і природи. Сьогодні укладено багато міжнародних угод про захист довкілля (рослинного світу, атмосферного повітря тощо).

Тривале ігнорування будь-яких важелів охорони довкілля обумовили потребу в пошуках державою збалансованої екологічної політики. Екологічна політика у вигляді екологічної стратегії та екологічної тактики виступає формою реалізації екологічної функції держави. Вона є вираженням форм і способів здійснення екологічної функції держави у конкретних історичних умовах.

Екологічна політика в незалежній Україні почала розроблятися одночасно із здійсненням економічних і конституційних реформ. Так, з ухваленням Декларації про

державний суверенітет України серед обов'язків України було передбачено забезпечення екологічної безпеки громадян, збереження генофонду народу та його молодого покоління, а також її право забороняти будівництво та припиняти функціонування будь-яких об'єктів, які спричиняють загрозу екологічній безпеці [4].

Правові засади екологічної політики визначені в Конституції України, серед яких: право на безпечне для життя і здоров'я довкілля, охорону здоров'я, а також право на використання природних ресурсів (ст.ст. 13, 49, 50) [5]. Конституційним обов'язком кожного є не завдавати шкоду довкіллю та культурним пам'яткам, а також компенсувати збитки в разі її заподіяння (ст. 66) [5]. Держава гарантує екологічну безпеку на території України і бере на себе зобов'язання ліквідувати наслідки Чорнобильської катастрофи, а також зберігати генофонд України (ст. 16) [5].

Основні напрями національної екологічної політики відображені і в державних програмах, а саме: Основних напрямках державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки [6], Концепції національної екологічної політики України на період до 2020 р. [7], Загальнодержавній програмі формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 рр. [8], Концепції Державної цільової програми розвитку земельних відносин в Україні на період до 2020 р. [9].

Виходячи зі змісту зазначених програм, головними цілями екологічної політики держави визнано: створення збалансованої системи природокористування; сприяння впровадженню екологічно чистих технологій і збільшення поінформованості громадян щодо екологічних проблем, стану довкілля тощо; забезпечення контролю за якістю повітря в потужних промислових регіонах; поліпшення екологічного стану басейну Дніпра та якості питної води; вдосконалення процесу збирання, утилізації, переробки та захоронення відходів; збереження ландшафтного та біологічного різноманіття; створення системи радіаційної безпеки і забезпечення радіоактивного захисту населення та довкілля; досягнення безпечного для здоров'я людини стану навколишнього природного середовища; підвищення рівня громадської свідомості з питань охорони навколишнього природного середовища; поліпшення екологічної ситуації та підвищення рівня екологічної безпеки; удосконалення системи інтегрованого екологічного управління шляхом включення екологічної складової до програм розвитку секторів економіки; удосконалення регіональної екологічної політики, зменшення негативного впливу процесів урбанізації на навколишнє природне середовище; припинення втрат біо- та ландшафтного різноманіття, формування національної екомережі, розвиток заповідної справи, забезпечення екологічно збалансованого використання природних ресурсів тощо.

Державні програми екологічного спрямування приймаються у формі нормативно-правових актів. Таким чином, одним із форм реалізації державою екологічної функції виступає правове регулювання.

Водночас, в умовах сьогодення стан взаємодії між екологічною та економічною сферами досягнув тієї межі, що здійснення державою екологічної політики без застосування економічних заходів сприяння охороні навколишнього природного середовища стає неможливим. Одним з таких заходів є економічний механізм забезпечення охорони навколишнього природного середовища. Як стверджує В. В. Костицький, економічний механізм охорони довкілля надає державній політиці у сфері охорони довкілля чіткої цілеспрямованості, формальної визначеності, загальнообов'язковості, сприяє належному врегулюванню відносин у галузі екології, застосуванню превентивних, оперативних, стимулюючих і примусових заходів до юридичних і фізичних осіб і юридичної відповідальності за порушення екологічного законодавства [10, с. 244].

Водночас в юридичній літературі немає єдності щодо розуміння змісту економічного механізму охорони навколишнього природного середовища. Так, зокрема М. М. Бринчук під економічним механізмом охорони навколишнього природного середовища розуміє "сукупність передбачених законодавством економічних заходів забезпечення охорони навколишнього природного середовища і раціонального природокористування" [11, с. 306]. Однак у даному випадку йдеться про економічні заходи, які отримали законодавче

закріплення і мають комплексний характер, тобто спрямовані і на регулювання природокористування.

О. І. Крассов визначає економічний механізм охорони навколишнього природного середовища як “правовий інститут, який охоплює сукупність правових норм, які регулюють умови, порядок акумулювання коштів, що сплачуються за забруднення навколишнього середовища та інший шкідливий на нього вплив, фінансування природоохоронних заходів та економічне стимулювання суб’єктів підприємницької діяльності шляхом надання податкових та інших пільг” [12, с. 246]. Таке визначення є точнішим, оскільки розкриває зміст економічного механізму охорони навколишнього природного середовища. Водночас, в даному випадку йдеться виключно про природоохоронні методи, що необґрунтовано звужує зміст економічного механізму охорони навколишнього природного середовища.

Визначення поняття “економічний механізм охорони навколишнього природного середовища” залежить від ознак, змісту і функцій такого регулювання. В. В. Петров вважає, що основним критерієм економічного механізму охорони навколишнього природного середовища є матеріальна зацікавленість виконавця у досягненні відповідної мети. Наступними критеріями віднесення тих чи інших заходів до числа економічних, на думку вченого, виступають: їх здатність стимулювати економічний інтерес та застосування економічних засобів у межах правомірної поведінки [13, с. 216].

Відповідно до ст. 41 Закону України “Про охорону навколишнього природного середовища”, економічні заходи забезпечення охорони навколишнього природного середовища передбачають: взаємозв’язок усієї управлінської, науково-технічної та господарської діяльності підприємств, установ та організацій з раціональним використанням природних ресурсів та ефективністю заходів по охороні навколишнього природного середовища на основі економічних важелів; визначення джерел фінансування заходів щодо охорони навколишнього природного середовища; встановлення лімітів використання природних ресурсів, скидів забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище та на утворення і розміщення відходів; встановлення нормативів збору і розмірів зборів за використання природних ресурсів, викиди і скиди забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище, на утворення і розміщення відходів та інші види шкідливого впливу; надання підприємствам, установам і організаціям, а також громадянам податкових, кредитних та інших пільг при впровадженні ними маловідхідних, енерго- і ресурсозберігаючих технологій та нетрадиційних видів енергії, здійсненні інших ефективних заходів щодо охорони навколишнього природного середовища; відшкодування в установленому порядку збитків, завданих порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища [14].

Серед цієї багатоманітності економічних заходів одним з найбільш дієвих є економічне стимулювання природоохоронної діяльності. Це один із способів вирішення проблем охорони навколишнього природного середовища шляхом заохочення у здійсненні підприємницької діяльності, в процесі реалізації якої забезпечується охорона природи. Зокрема при впровадженні найкращих технологій, використанні нетрадиційних видів енергії, вторинних ресурсів і переробці відходів, а також при здійсненні інших ефективних заходів щодо охорони довкілля підприємствам надаються податкові пільги [15, с. 11].

Податкові пільги можуть застосовуватись у формі відстрочки платежів, зменшення ставки податку тощо. Так, з метою забезпечення дегазації вугільних пластів діючих шахт, а також видобування та використання газу метану з вугільних родовищ підприємства (організації), які розробляють та впроваджують технології видобування та утилізації газу метану з вугільних родовищ, звільняються до 1 січня 2020 р. від оподаткування прибутку, отриманого від вищеназваної господарської діяльності (п. 8 ст. 11 Закону України “Про газ (метан) вугільних родовищ”) [16].

Для вищеназваних підприємств передбачений і спрощений порядок видачі ліцензії на впровадження господарської діяльності, пов’язаної з комбінованим виробництвом

електричної та теплової енергії, за умови використання газу метану з вугільних родовищ [17].

Стимулює підприємства у виробництві електроенергії з альтернативних джерел енергопостачання передбачений законодавством для таких підприємств спеціальний тариф на електроенергію. Так, зокрема Національною комісією регулювання електроенергетики України затверджено “зелений тариф” на електричну енергію, вироблену суб’єктами господарювання на об’єктах електроенергетики, що використовують альтернативні джерела енергії (крім доменного та коксівного газів, а з використанням гідроенергії — вироблену лише малими гідроелектростанціями) (ст. 17 Закону України “Про електроенергетику”) [18].

Величина “зеленого” тарифу встановлюється для кожного суб’єкта господарювання, який виробляє електричну енергію з використанням альтернативних джерел енергії, за кожним видом альтернативної енергії. Зазначений порядок стимулювання виробництва електроенергії з альтернативних джерел енергії застосовується за умови, що, починаючи з 1 січня 2012 року, питома вага сировини, матеріалів, основних фондів, робіт та послуг українського походження у вартості будівництва відповідного об’єкта електроенергетики, що виробляє електричну енергію з використанням альтернативних джерел енергії, становить не менше 30 відсотків, а починаючи з 1 січня 2014 року — п’ятдесят відсотків.

Заходи економічного стимулювання підприємств в галузі довілля передбачені Постановою Кабінету Міністрів України “Про перелік матеріалів, комплектуючих виробів та обладнання, що ввозяться (пересилаються) на митну територію України з метою використання для підвищення безпеки робіт на вугільних шахтах, запобігання вибухам метану, а також зменшення його викидів у довілля та не виробляються підприємствами на території України” від 11 листопада 2004 р. № 1506 [19]. Вищезазначеною Постановою затверджено перелік матеріалів, комплектуючих виробів та обладнання, ввезення (пересилання) на митну територію України яких звільняє від обкладання податком на додану вартість. Водночас, існуюча в державі система заходів економічного стимулювання природоохоронної діяльності є недосконалою і полягає виключно у наданні податкових пільг у випадку здійснення виключно окремих видів господарської діяльності. Досить дієвим економічним заходом, який використовується в іноземних державах для заохочення підприємств у використанні найменш шкідливого обладнання, є надання податкових кредитів.

Податковий кредит полягає у відстрочці сплати певної частини екологічних платежів, а зі сторони екологічного фонду — як витрати на природоохоронні заходи на конкретному підприємстві. Саме поняття кредиту передбачає його платність і поверненість на відповідних умовах. Умовою надання податкового кредиту на екологічні платежі є зниження викидів шкідливих речовин в цілому і поінгредієнтно протягом звітного періоду. Це в свою чергу призводить до зменшення негативних наслідків на довілля і, відповідно, зменшення податкових платежів у природоохоронні фонди. Дотримання усіх умов договору позбавляє необхідності погашення податкового кредиту власними фінансовими засобами. Податковим кодексом Російської Федерації передбачено, що організаціям при наявності певних підстав надається відтермінування сплати певної частини екологічних платежів. До вищезазначених підстав належить, зокрема здійснення організаціями науково-дослідних або дослідно-конструкторських робіт, технічного переобладнання власного виробництва, які спрямовані на захист навколишнього природного середовища від забруднення.

Варто запозичити досвід іноземних держав щодо запровадження такого економічного стимулу у здійсненні підприємствами природоохоронної діяльності як можливості продажу підприємствами свого права на забруднення. Так, зокрема в США діє Закон “Про чисте повітря”, яким передбачена можливість переуступки нереалізованих прав на викиди. Тобто фірма, яка зменшила сумарний викид конкретної забруднюючої речовини на своєму підприємстві нижче встановленого законом рівня, має право на продаж своєї квоти на забруднення [20, с. 233]. Саме право на зменшення викиду і є предметом купівлі-продажу між господарюючими суб’єктами. Умовами договору про таку купівлю-

продаж є: обов'язковість розміщення підприємства покупця і продавця в одному регіоні (під одним куполом); "надлишки" зменшення викиду забруднюючої речовини (квота викиду, що продається) мають компенсувати викиди підприємства-покупця [21, с. 322].

Вважаємо за доцільне підтримати ідею науковців [22, с. 233] щодо запровадження в Україні спеціального еколога-економічного компенсаційного механізму, який дозволить враховувати і компенсувати як позитивний екологічний вклад окремих регіонів, так і негативний — різного роду забруднення, які створюються одним суб'єктом і заподіюються збитки іншому (в економічних термінах — це екстреналії, зовнішні ефекти — некомпенсовані впливи однієї сторони на іншу) шляхом укладання угод між цими регіонами [23, с. 205]. Зокрема, такий механізм може бути запроваджений в Донецько-Придніпровському регіоні, який справляє найбільший техногенний вплив на всю територію України та на сусідні регіони. Це в свою чергу належним чином сприятиме розширенню системи економічних заходів охорони довкілля нашої держави.

Таким чином, світовий досвід засвідчує, що ефективність економічного методу базується на збалансованому поєднанні регуляторів примусово-обмежувального характеру з регуляторами стимулюючо-компенсаційного характеру, які, в свою чергу, забезпечують сприятливіші умови для природозбереження, а також для забезпечення екологічно безпечних технологій і методів господарювання.

У постанові Верховної Ради України від 5 березня 1998 р. № 188/98 "Основні напрями державної політики України в галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки" [6] констатовано, що теперішню екологічну ситуацію в Україні можна охарактеризувати як кризову, котра сталася, зокрема, внаслідок низького рівня екологічної свідомості суспільства, що призвело до певної деградації довкілля України, негативно позначилося на стані здоров'я людей, скороченні народжуваності та збільшенні смертності. На подолання екологічної кризи спрямований комплекс державних заходів. Одним з таких заходів є формування у суспільстві еколого-правової свідомості.

Підвищення екологічної культури суспільства і професійна підготовка спеціалістів забезпечуються загальнообов'язковою комплексною освітою та вихованням в галузі охорони навколишнього природного середовища, в тому числі в дошкільних дитячих закладах, у системі загальної середньої, професійної та вищої освіти, підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів (ст. 17 Закону України "Про охорону навколишнього природного середовища") [14]. Як зазначає М. В. Краснова: "Право на екологічну освіту може бути реалізоване на формальному (в дошкільних виховних закладах, інститутах, університетах, академіях тощо), неформальному (шляхом самоосвіти, через засоби масової інформації, бібліотеки) та на контрактному рівнях" [23, с. 56-57].

Своєрідним способом активізації роботи з молоддю щодо формування у неї екологічної культури, залучення її до практичної природоохоронної роботи та інших біологічних напрямів, підвищення ефективності навчально-дослідної роботи вихованців, учнів на навчально-дослідних земельних ділянках і задоволення потреб у професійному самовизначенні та творчій самореалізації є здійснення державних, міждержавних, регіональних, місцевих та інших територіальних програм, які спрямовані на оздоровлення довкілля та підвищення еколога-правової культури. Серед вищезазначених заходів є, зокрема, затверджені Указом Президента "День довкілля", який проводиться щороку в третю суботу квітня та "Всеукраїнська акція "Зелений паросток майбутнього" [24, с. 112].

Міністерством освіти і науки України проводиться на загальношкільному рівні Всеукраїнська акція "День юного натураліста". До участі в акції запрошуються загальноосвітні, позашкільні та професійно-технічні навчальні заклади. Основними завданнями вищезазначеної акції "День юного натураліста" є: популяризація кращого досвіду природоохоронної роботи з учнівською молоддю; підвищення ефективності навчально-дослідної роботи вихованців, учнів на навчально-дослідних земельних ділянках; задоволення потреб у професійному самовизначенні та творчій самореалізації, підготовка учнівської молоді до професійної діяльності; виявлення та підтримка учнівських ініціатив, направлених на розвиток шкільної демократії і самоврядування.

Екологічні знання є і обов'язковою кваліфікаційною вимогою для всіх посадових осіб, діяльність яких пов'язана з використанням природних ресурсів та призводить до впливу на стан навколишнього природного середовища (ч. 2 ст. 7 Закону України "Про охорону навколишнього природного середовища") [14].

Важливу роль у формуванні еколого-правової обізнаності широких верств населення відводиться громадським формуванням, таким як "Екологія-Право-Людина", "Зелений світ", "Грінпіс-Україна", "Молодіжна екологічна ліга", "Екоцентр", "Зелене досьє" та іншим. Вищеназвані організації брали участь у підготовці проекту Організації Конвенції "Про доступ до інформації, участь громадськості в прийнятті рішень і доступ до правосуддя з питань, що стосуються навколишнього середовища" та є учасниками проекту "Екологічна демократія України".

Серед напрямів діяльності громадських організацій, зокрема діяльності організації "Екологія-Право-Людина", є проведення конференцій, семінарів, зустрічей з питань правової охорони навколишнього середовища на національному і міжнародному рівні; проведення тренінгів з екологічного права.

Підсумовуючи проведені дослідження, необхідно зазначити, що екологічна функція держави реалізується у наступних формах, а саме:

- правове регулювання відносин у сфері довкілля з метою охорони природних ресурсів і гарантування екологічної безпеки;
- визначення ефективного механізму запобігання негативного впливу на довкілля і людину та здійснення комплексу адміністративно-правових і економіко-правових заходів превентивного еколого-охоронного характеру;
- екологічна освіта і екологічне виховання громадян, спрямовані на підвищення еколого-правової культури і формування еколого-правової свідомості.

Список використаних джерел

1. Теория государства и права [Текст] : [учебн.] / под. ред. А. И. Денисова. — М. : Юрид. лит., 1980. — 352 с.
2. Крестовская, Н. Н. Теория государства и права: Элементарный курс [Текст] / Н. Н. Крестовская, Л. Г. Матвеева. — Х. : Одиссей, 2007. — 384 с.
3. Чиркин, В. Е. Юридическое лицо публичного права [Текст] / В. Е. Чиркин. — М. : Норма, 2007. — 352 с.
4. Декларація про державний суверенітет України від 16.07.1990 р. [Текст] // ВВР УРСР. — 1990. — № 31. — Ст. 429.
5. Конституція України від 28.06.1996 р. [Текст] // ВВР. — 1996. — № 30. — Ст. 141.
6. Про основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки. затв. постановою Верховної Ради України від 05.03.1998 р. № 188/98-ВР [Текст] // ВВР. — 1998. — № 38-39. — Ст. 248.
7. Концепція національної екологічної політики України на період до 2020 р. схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17.10.2007 р. № 880-р [Текст] // ОВУ. — 2007. — № 79. — Ст. 2961.
8. Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки : Закон України від 21.09.2000 р. № 1989-III [Текст] // ВВР. — 2000. — № 47. — Ст. 405.
9. Концепція Державної цільової програми розвитку земельних відносин в Україні на період до 2020 року. схв. розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17.06.2009 р. № 743-р [Текст] // ОВУ. — 2009. — № 51. — Ст. 1760.
10. Костицький, В. В. Екологія перехідного періоду: право, держава, економіка (Економіко-правовий механізм охорони навколишнього природного середовища в Україні) [Текст] / В. В. Костицький. — К. : ІЗП і ПЕ, 2003. — 772 с.
11. Бринчук, М. М. Экологическое право (право окружающей среды) [Текст] / М. М. Бринчук. — М. : Юристъ, 1998. — 688 с.
12. Крассов, О. И. Экологическое право [Текст] : [учебн.] / О. И. Крассов. — М. : Дело, 2001. — 768 с.
13. Петров, В. В. Экологическое право России [Текст] : [учебн. для вузов] / В. В. Петров. — М. : БЕК, 1995. — 557 с.
14. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25.06.1991 р. [Текст] // ВВР. — 1991. — № 41. — Ст. 546.
15. Ярчак, В. В. Правове регулювання запобігання негативного впливу на довкілля об'єктів підвищеної екологічної небезпеки [Текст] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.06 "Земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право" / В. В. Ярчак. — К., 2011. — 18 с.

16. Про газ (метан) вугільних родовищ : Закон України від 21.05.2009 р. [Текст] // ВВР. — 2009. — № 40. — Ст. 1518.
17. Деякі питання забезпечення та використання газу метану з вугільних родовищ : постанова Кабінету Міністрів України від 19.02.2009 р. № 194 [Текст] // ОВУ. — 2009. — № 18. — Ст. 578.
18. Про електроенергетику : Закон України від 16.10.1997 р. [Текст] // ВВР. — 1998. — № 1. — Ст. 1.
19. Про затвердження переліків матеріалів, комплектуючих виробів та обладнання, що ввозяться (пересилаються) на митну територію України з метою використання для підвищення безпеки робіт на вугільних шахтах, запобігання вибухам метану, а також зменшення його викидів у довкілля та не виробляються підприємствами на території України : постанова Кабінету Міністрів України від 11.11.2004 р. № 1506 [Текст] // ОВУ. — 2004. — № 45. — Ст. 2973.
20. Краснова, М. В. Кодифікація екологічного законодавства у контексті сталого розвитку як основи сучасної національної екологічної політики України [Текст] / М. В. Краснова // Правова політика Української держави : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 70-річчю Прикарпатського університету імені Василя Стефаника / 19-20 лютого 2010 року — Івано-Франківськ : Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2010. — Том 1. — С. 230-234.
21. Экологическое право [Текст] : [учебн.] / Т. С. Бакунина, Г. Е. Быстров, Г. В. Выпханова [и др.]; отв. ред. Г. Е. Быстров, Н. Г. Жаворонкова, И. О. Краснова. — М. : ТК Велби, Проспект, 2007. — 656 с.
22. Бобылев, С. Н. О формировании эколого-экономического компенсационного механизма [Текст] / С. Н. Бобылев // Экологическое право. — 2003. — № 6. — С. 40-42.
23. Краснова, М. В. Договори в екологічному праві: теоретико-правові проблеми [Текст] / М. В. Краснова // Збірник наукових праць за результатами Міжнародної науково-практичної конференції "Актуальні проблеми реформування земельних, екологічних, аграрних та господарських правовідносин в Україні" (м. Хмельницький, 14-15 травня 2010 року). — Хмельницький : Вид-во Хмельницького університету управління та права, 2010. — С. 203-207.
24. Лазаренко, Я. Формування еколого-правового світогляду суспільства як засіб подолання кризового стану природного середовища (етапи та їх особливості) [Текст] / Я. Лазаренко // Право України. — 2006. — № 9. — С. 111-114.

*Рекомендовано до друку кафедрою трудового, аграрного та екологічного права
Львівського національного університету імені Івана Франка
(протокол № 6 від 16 лютого 2011 року)*

Надійшла до редакції 20.03.2011

Чопко К. И. Правовые формы реализации экологических функций государства

Ключевым вопросом, который возникает в контексте определения сути экологической функции государства, является проблема ее соотношения с проводимой политикой в сфере окружающей среды. Исследованы правовые формы осуществления экологической функции государства, проведен анализ правовых аспектов ее реализации.

Ключевые слова: функции, функции государства, экологическая функция государства, экологическая политика государства.

Chopko, K. I. Legal Forms of State Ecological Function Realization

In the article the correlation of the state ecological function with the state ecological policy is the key question, which arises in the context of finding out its content. The legal forms of the state ecological function are defined. Analyses of the separate aspects of its realization is made.

Key words: function, state function, state ecological function, state ecological policy.

